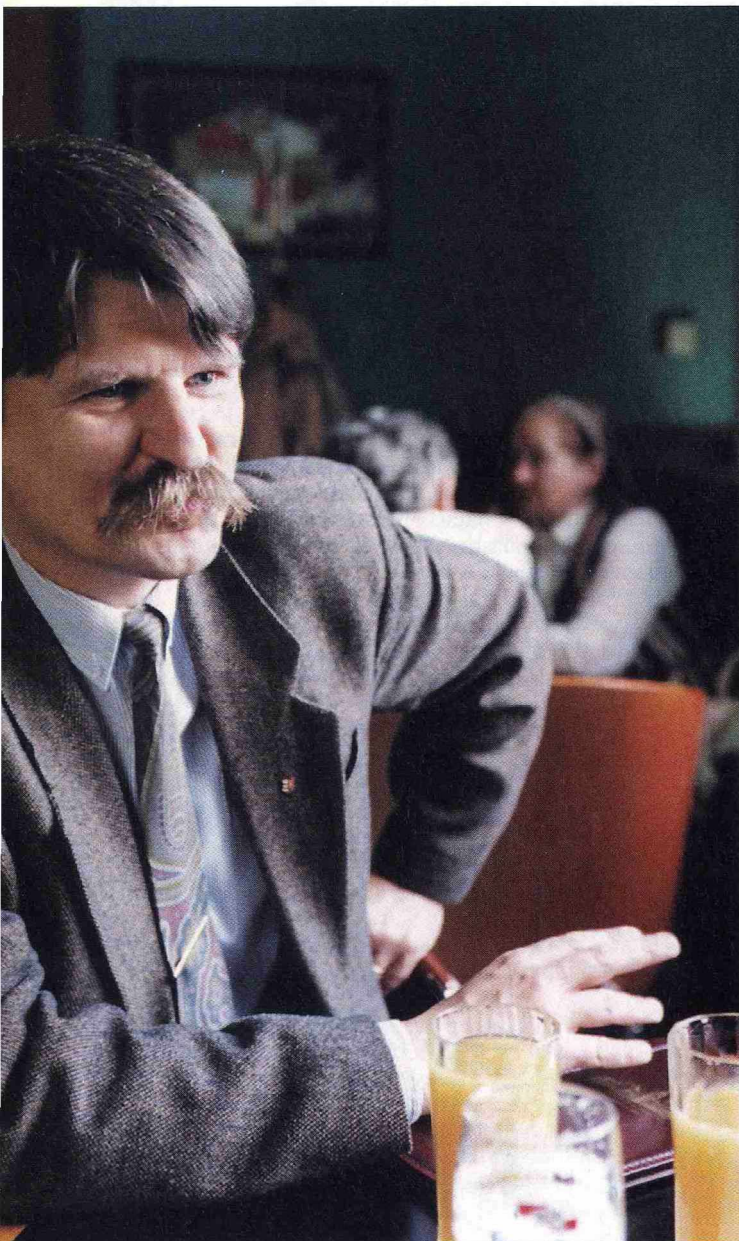

Elveszett illúziók

Bár a Fidesz, vállalásai szerint, elsősorban ma is a fiatal nemzedékeket képviselő párt, vezérkara, ismert frontemberei együtt korosodnak a demokráciával. Kövér László alelnök például harminchét esztendő, három gyermek édesapja. A Fidesz egyik frontemberét arról – is – kérdeztük: milyenek ma Magyarországon a jövő látható kontúrvonalai?

FOTÓ: SPILÁK ZSUZSANNA

– Jól érzi mostanában magát egy „fiatal” politikus ezen a tájékon?

– Nem. Én legalábbis nem tudatos vállalással, hanem inkább számos apró véletlen folytán sodródtunk bele az úgynevezett nagypolitikába az akkori ellenzékiek közül. Temérdek illúzióval és azzal a várakozással, hogy meg lehet, s meg tudjuk változtatni alapjaiban azt a világot, amely a 80-as évek második felében egyre elviselhetlenebbé vált, de mind gyengébb lábakon állt. Már az előző ciklus is kijózanító volt abból a szempontból, hogy a politika nem mindenható a gondok gyors megoldásában, hogy néhány év alatt nem tudja elvégezni az igazi rendszerváltást különösebb emberi veszteségek nélkül. Az 1994 óta tartó időszakot lelkileg még nehezebben élem meg, mert apránként előjönnek a késő kádári korszak visszataszító vonásai.

– Milyen jelesekékre gondol?

– Ugyanazokat az arcokat kell ismét vezető pozíciókban látni, akikről az ember már akkoriban is rosszul volt. A politikai irányításban régről ismert reflexek élednek újjá. A társadalom, a gazdaság, a kultúra működ-

tetésében nagyon hasonló kapcsolati hálók és normák virulnak. A valamikori kliensek jutalmazása, a tisztességes verseny kiiktatása, egyes emberek kiszorítása a döntésekből, a közéletből mindennapos élmény. A régi ideológia mentén szerveződött, de attól „rugalmasan elszakadt” szerviensi rendszerben élünk.

– Mi maradt a rendszerváltás eufóriájából?

– Semmi. A demokrácia első önfeledt és megrendítő pillanatai tovaszálltak.

– Hogyan határozzák meg a Fidesz–Magyar Polgári Pártot mostanában?

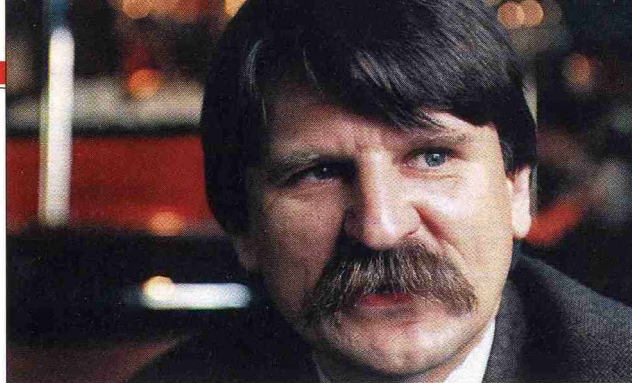
– A miénk egy olyan szabadelvű párt, amely a képviselt ifjabb nemzedékek szempontjából nézi a politikai kérdéseket. Perspektivikusan, hosszú távra próbál gondolkodni, természetesen a társadalom egészét is látva. A jelenlegi, a késő kádári időszak állapotaira emlékeztető helyzetekkel szemben egy igazi polgári Magyarország ideálja és jövőképe lebeg előttünk. A társadalom szerkezetében tisztességes és szélesedő középosztállyal, olyan integráló norma-rendszerrel, amelyre nem a korrupció és csupán az egyéni érvényesülést szolgáló életstratégiák mindenáron való megvalósítása a jellemző.

A valamikori kliensek jutalmazása, a tisztességes verseny kiiktatása, egyes emberek kiszorítása a döntésekből, a közéletből mindennapos élmény.

Hanem például elemi követelményként a szolidaritás is. Egy olyan Magyarországon akarunk élni, ahol a társadalom zömét a m i n d e n k i t megillető bizton-

ság tudatában cselekvő kis- és középgazdasági egységek adják. Ahol az emberek bízhatnak abban, hogy saját képességeik és szorgalmuk alapján felfelé mozdulhatnak.

– Ezek nagyon szép gondolatok. De mindez miként érhető el?

- Sajnos bizonyos alternatíváknak az esélyei már az előző ciklusban elvesztek. Azóta tovább romlott a helyzet. Hadd utaljak csak az általunk ellenzett kárpótlási szisztémára, amely az újraosztásában lényegileg a már tőkeerővel rendelkező gazdasági elitet támogatta ezen a címen, a folyamatokból végképp kirekesztve a fiatal nemzedékeket, vagy az úgynevezett privatizációra. Nem volt eszközünk más megoldások érvényesítéséhez. De példaként említtem: régebben is vallottuk, s jelenleg is, hogy az oktatás lehetne az egyik olyan kitörési pont, amely konvertálható, egzisztenciára váltható értékeket adhat az embereknek.

- *A váltáskor, 1984-ben jobb állapotban volt az ország a mostaninál?*

- Igen. Egyértelműen. Akkor 4-5 százalékos volt a gazdasági növekedés, ma 1-1,5 százaléknyi. Az infláció 18 százalék volt, az idénre várható 25-30 százalékkal szemben. Az elmúlt időszakban 12 százalékkal csökkentek a reálbérek, ami az életszínvonal romlásának az arányos mértékét nézve a Rákosi-kort idézi. És akkor még nem említettem az oktatás szétzilálását, a kórházi ágyak tömeges felszámolását, az ezekkel járó elbocsátásokat, a munkanélküliek sokasodását.

- *A koalíció s maga a kormány viszont eredményekről szól. Makrogazdaságiakról, egyensúlyiakról, stabilizációról. Kinek higgyenek a mezei polgárok?*

- Őket cseppet sem érdeklik a makrogazdasági okfejtések. A saját zsebükön a lehető legpontosabban le tudják mérni, hogy mi történik, merre tartunk. Azt, hogy romlottak-romlanak a saját esélyeik, de a gyerekeiké is.

- *Mi a fontosabb: az ország vagy az ember?*

- *Ruszt László közgazdász-szociológus, aki magát szociáldemokratának vallja,*

még az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásainak az idején, 1989-ben feltette a kérdést: vajon úgy kell-e a gazdaságot kezelni, hogy meglehetősen emberek között belepusztulnak, vagy inkább úgy kéne az emberekkel kezdeni valamit, hogy közben a gazdaság ne omoljon össze? Ő az utóbbi szemlélet mellett voksolt. Igaza volt és van. Az embereknek nem lehet fontosabb.

- *Fölépíthető ezekre a gondolatokra egy cselekvési koncepció? Netán egy végrehajtható kormányprogram?*

- Meggyőződésem, hogy igen. *- Van ilyen?*

- Nincs. Nem tudok róla. Ám ez egyelőre azoknak a felelőssége, akik kormányoznak.

- *Az ellenzéknek nem feladata vészhelyzetben letenni az asztalra a kidolgozott, részletes, életképes alternatívát?*

- Jelenleg az a dolgunk, hogy általában vagy egyes kérdésekben koncepcionális alternatívát szolgáltatunk. Így kötelességünk, hogy ahol kell, lehet és szükséges, ott próbáljuk korrigálni a törvénytervezeteket. De azt senki se várja el egyetlen demokráciában sem az ellenzékétől, hogy elővezessen például egy alternatív költségvetési törvényjavaslatot. A kormányprogram megalkotására elérkezik majd az idő. A váltáskor.

- *A Fidesz a sűrű kritikai megnyilvánulásokkal negatív kampányt folytat?*

Ez a magyar társadalom a mélyrétegekben hihetetlen erőfeszítéseket tesz az élet látszatának, kulisszáinak a fenntartásáért, de közben testileg, lelkileg, erkölcsileg tönkremegy.

- Ezt zöldségnek tartom.

- *Milyen értékrend mentén szervezhető újjá a társadalom?*

- Nem vagyok hívó és nem szeretnék neofita színben feltűnni, de nem nagyon le-

het más, mint a kontinensen kialakult és elfogadott értékrend, vagyis a keresztény európai normarendszer, amelynek vannak erkölcsi követelményei. Például az, hogy lopni nem szabad. Fogalmazhatok úgy is: „ügyeskedni”. Noha a mai magyar társadalomban elfogadott, hogy ügyeskedéssel meg lehet élni akár mások kárára is.

- *Jövőtlenek vagyunk?*

- Az biztos, hogy hiányzik a perspektíva, a jövőkép. Reménytelenül élnek jobbra az emberek. Ha politikai konszenzus alapján kialakíthatnánk, akkor mozgósíthatók lennének még így is egy megtartó, felívelő programhoz. Ehhez viszont hiteles emberek szükségeltetnek, ami a közszereplők és döntéshozók generációváltása nélkül elképzelhetetlen. Szabadon idézve: új műsorhoz új férfi kell... Sokat „próbált” társulattal bajos vadonatúj darabot előadni, mert annak senki se hinne. Nem vitatom, bizonyos átváltozások őszinteségét, ám a reflexek, a beidegződések nemigen változtak. Az életpálya kétharmadán túljutott személyek nem nagyon képesek igazi változásokra.

- *Csak hogy az MSZP-t éppen az annyira féltett és sajnált nép emelte kormányzati hatalomba...*

- Igen, így történt, tudomásul vesszük. Mindazonáltal ebben a vonatkozásban a demokráciát illetően nem érdemes okvetlenül mértéktelen illúziókba esni. A társadalomnak meg kéne végre önerőből, nagy elszántsággal s kellő alaposággal szerveznie magát, hogy sose váljon kiszolgáltatottjává a politikának. Amihez persze fel kellene „támadnia” az értelmiségnek. Meggráznia, összeszednie magát.

- *Milyen küldetésre? „Téritő” szerepre netán?*

- Az éltnék, így a szellemnek is, tág értelemben az a társadalmi funkciója, hogy értékeket teremtsen és közvetítsen a közösségnek. E feladatnak a magyar értelmiség 1990 óta képtelen megfelelni. Előbb önkéntesen, szabadcsapatokban felmorzsolódott a politikában, utóbb pedig jórészt tökéletes módon prostituálódott.

- *Súlyos minősítés...*

- Az. Zsoldosként szolgálja itt-ott a politikát, elsősorban a koalíció oldalán. Mert csak azok érik el a vályút, akik elég mélyen hajolnak. A klasszikus értelmiségi polémiák is rendre politikai pongyolába bújnak.

- *Valamikor a Fidesz szorosan együttműködött az SZDSZ-szel. Milyen ma a viszonyuk, kapcsolatuk?*

- Úgy látszik, útjaink végleg szétváltak. A koalícióban azok a részek izesültek, amelyek összetartoztak. És korábban is összetartoztak. Mi ezt 1994 májusáig nem voltunk hajlandók tudomásul venni. Ez a Fidesz legnagyobb tévedéseinek egyike. Az SZDSZ „hazatalált”, s ott jól érzi magát.

- *A következő választásokon a Fidesz kormányzati szerepre készül?*

- Igen. Mi másra? A mérséket jobbközép erővel összefogva. Álmaimban pedig a győzelemre...

DEÁKI LÁSZLÓ